

מנה בדרך

לע"נ הגאון רבי משה בן רבי
יצחק מאיר שפירא זצוק"ל
הערות
הוצאות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@ GMAIL.COM

גליון 52 פרשת ויגש תשפ"א

פסחים לו-מב

שמעצרת ועד החג מביא וקורא ומהחג עד חנוכה מביא ואינו קורא.

שנו בברייתא שמהפסוק לחם עוני ממעטים שלא מביאים חלוט ואשישה ואין לומר שיצא רק בפת קיבר ללא הדר, שכתוב מצות מצות לרבות ואפילו במצות של שלמה המלך, ולחם עוני ממעט רק חלוט ואשישה שזה לשון חשיבות שכתוב ויחלק לכל העם לכל המון ישראל למאיש ועד אשה חלת לחם אחת ואשפר אחד ואשישה אחת ופירש רב חנן בר אבא שאשפר זה חלק אחד משש מפר ואשישה זה אחד משש מאיפה, ומדרש זה חולק על שמואל שמבאר אשישה כד של יין שכתוב ואהבי אשישי ענבים.

שנו בברייתא שלב"ש לא אופים פת עבה ביו"ט בפסח,

דף לו וב"ה מתירים לעשות פת עבה, ורב הונא אומר שפת עבה נקרא יותר מטפח שמצאנו בלחם הפנים שהוא טפח, ורב יוסף דוחה שדוקא בכהנים זריזים עשו כך ודוקא בפת שעמלים בה ודוקא בעצים של בית המקדש שהיו יבשים והתנור שם היה חם והוא היה ממתכת ואין ללמוד משם למקומות אחרים, בעצים לחים ותנור חרס.

ר' ירמיה אמר ששאל את רבי ביחוד והוא רב או שאמר בשם רב ששאל את רבו ביחוד שהוא רבי הקדוש, שפת עבה הכוונה פת מרובה והיינו שהיא מרובה בלישה, או שבמקומו של התנא הזה קוראים למרובה עבה, וב"ש אסרו כי זה טירחא שאין צריך לה ביו"ט, ומה שהם אמרו את זה בפסח כי זה היה בפסח, וישנה ברייתא נוספת שנחלקו בזה ב"ש וב"ה בכל יו"ט.

שנו בברייתא שיוצאים באכילת מצה גם בפת נקיה וגם בפת קיבר, ויוצאים במצות מצוירות ואף עושים אותם לכתחילה, ור' יהודה אמר שביטוס בן זונין שאל אם מותר לעשות ציורים במצה אמרו לו שאסור שהאשה שוהה על הציור ומחמיץ בינתים, אמר להם שאפשר לעשות דפוס למצות ותיעשה מהר, אמרו לו שאסור שלא יאמרו כל הסריקין אסורים ושל ביתוס מותרים, ור"א בר' צדוק אמר שפעם נכנס אחר אביו לר"ג והביאו לו סריקין מצוירים בפסח ואמרתי לאבי שאסור חכמים סריקים מצוירים, אמר לי אבי שאסור רק של נחתומין ולא של כל אדם, וללישנא בתרא אסור רק של כל אדם ולא של נחתומין, ולר' יוסי עושים סריקים מצוירים ברקיקים דקים ולא בעבים שמחמיצים במעט שהיה. **שנו בברייתא** שסופגנים דובשנים ואסקריטים שזה עיסה דלילה מאד, וחלת המסרת, ומה שהתערב חולין עם תרומה פטור מחלה, וחלת המסרת מבאר ריב"ל שזה חליטה של בעלי בתים, וריש לקיש אומר שאינו לחם אלא מעשה אלפס, ור' יוחנן מבאר בברייתא שמעשה אלפס חייבים ומה שכתוב שפטורים זה כשנאפה בחמה, וישנה ברייתא שסופגנים דובשנים ואסקריטים אם עשאו באלפס חייבים ובחמה פטורים וקשה לריש לקיש, ועולא מבאר לדעת ר"ל שאם הרתיח אלפס ואח"כ הדביק בו את הפת חייב בחלה שזה כתנור, ור"ל דיבר כשהדביק ואח"כ הרתיח, אך לפ"ז הברייתא לא היתה צריכה לחלק בין אלפס לחמה ויש חילוק באלפס שאם הדביק ואח"כ הרתיח או הרתיח ואח"כ הדביק, ויש לפרש שחסר בברייתא וצריך להוסיף שחייב רק בהרתיח ואח"כ הדביק ואם הדביק ולבסוף הרתיח זה כאילו נעשה בחמה ופטור, יש ברייתא שיוצאים במצה הינא והעשויה באלפס וצריך לומר שמדובר שהרתיח ואח"כ הדביק ורב יהודה ביאר בשם שמואל שמצה הינא הכוונה שפורס אותה ולא נמשכים ממנה חוטים, ורבא אומר שגם בלחמי תודה הלחם קדוש מאז שנאפתה כך, והחידוש הוא שכתוב **עמוד ב והקריב ממנו אחד מכל קרבן** ושנינו שלא יטול פרוס ולכאורה זה נקרא

דף לו לר"ש האוכל נבילה ביו"כ פטור שאיסור יו"כ אינו חל על נבילה, רבינא מבאר שמשנתנו היא גם לרבנן ואיסור חמץ לא חל על טבל שרק מי שאיסורו משום חמץ בלבד עובר עליו ולא מה שיש עוד איסור, אך יש לדחות שבברייתא לא כתוב בלבד, אלא היא כדעת ר"ש.

לר' יוסי הגלילי אדם אינו יוצא ידי חובה במצה של מעשר שני שכתוב לחם עוני רק מי שנאכל גם באנינות ומעשר שני אינו נאכל באנינות, ור"ע למד ממה שכתוב מצות מצות לרבות מעשר שני, ולחם עוני ממעט עיסה שנילושה ביין שמן ודבש, ור"ע דייק שכתוב עני ולא כתוב עוני, ור' יוסי הגלילי הולך אחר הקריאה **עוני** ור"ע למד ממה שקוראים עוני כדברי שמואל שעונים עליו דברים הרבה הלל והגדה, ויוצא שלר"ע לא לשים ביין אך קשה ששנינו שאין ללוש בפסח ביין שמן ודבש ולר"ג אם לש תשרף מיד, ולחכמים יאכל, ור"ע אמר ששבת אצל ר"א ור' יהושע ולש לפניהם ביין שמן ודבש ולא אמרו לו דבר, ולת"ק אף שאין לשים מקטפים בהם עיסה, ולחכמים מקטפים רק במה שלשים, ובמה שלא לשים לא מקטפים, ולכו"ע לא לשים בפושרים, ויש לומר שרק ליו"ט ראשון סבר ר"ע שלא ילוש ובשאר הימים מותר ללוש ביין שמן ודבש כמו שאמר ר' יהושע לבניו שביום הראשון לא ילושו לו בחלב ושאר הימים יכולים ללוש בחלב, אך קשה שבכל השנה אין ללוש עיסה בחלב שלא יבואו לאכלה עם בשר ואסורה אף בדיעבד, ויש לומר שר' יהושע אמר לבניו שלא ילושו לו ביום הראשון בדבש ושאר הימים יכולים ללוש בדבש, או שבאמת אמר להם ללוש בחלב ומותר בפת בכמות קטנה כעין השור שלא יכשל בו, ומה שהתירו ללוש מנחות בפושרים כי כהנים שהם זריזים מתעסקים עמם ומה שלא לותתים אותם כי רק הלישה היא במקום זריזים והליתיה אינה במקום זריזים, ואף ששנינו שרק מקמיצה ואילך הוא מצות כהונה ויציקה ובלילה כשר בזר, יש לומר שאף שאינה בכהנים אך היא במקום כהנים שהבולל בחוץ פסולה המנחה, ולתיתה אינה בכהנים וגם לא במקום של כהנים, ומותר ללות מנחת העומר כי היא בציבור והם זריזים בה.

שנו בברייתא שלר"ה ג אין יוצא מצה בביכורים, שכתוב **בכל מושבותיכם תאכלו מצות** שדוקא ממה שנאכל בכל מושבות וביכורים נאכל רק בירושלים, ולר"ע מקישים מצה למרור וכמו שמרור אינו בביכורים כך מצה אינה בביכורים, ואין למעט שכמו שמרור אין במינו ביכורים כך מצה שאין במינה ביכורים, **עמוד ב** וא"כ לא יעשו מצה מחיטים ושעורים שיש במינם ביכורים, וריבו ממצות מצות, אך יכלו לרבות גם בביכורים, אלא שר"ע חזר בו, שישנה ברייתא שאדם לא יוצא ידי חובת מצה בביכורים שכתוב **בכל מושבותיכם**, ומעשר שני בירושלים לא מוציאים מזה כי מצות מצות מרבה, ומרבים דוקא מעשר שני שיש לו היתר בכל מושבות שניתן לפדותו אף אחר שנכנס לירושלים אם נטמא, ולאכלו בכל מקום, כמו שלמד ר"א מהפסוק **כי לא תוכל שאתו**, ושאת הכוונה אכילה שכתוב **וישא משאת מאת פניו**, וזה כר"ע שסובר שיוצאים במצה ממעשר שני והוא לומד למעט ביכורים מבכל מושבותיכם, וריה"ג לא ממעט בכורים מהפסוק **לחם עוני** מה שנאכל גם באנינות וביכורים נאכל ר"ק בשמחה, שהוא סובר כר"ש שביכורים נאכלים גם באנינות, ורבנן סוברים שאינם נאכלים באנינות שכתוב לא תוכל לאכול בשעריך ותרומת ירך אלו ביכורים שהוקשו למעשר שני וגם לענין שאסורים לאונן, ור"ש סובר שהתורה קראה להם תרומה שכמו שתרומה מותרת לאונן כך ביכורים מותרים לאונן, ואף שכתוב בהם שמחה ושמחת בכל הטוב לומדים מזה רק שזמן הבאתם הוא בזמן שמחה שכתוב

פרוס קמ"ל שזה שלם, ואמנם נחלקו ב"ש וב"ה במעיסה שב"ש פוטרים וב"ה מחייבים, ובחליטה ב"ש מחייבים וב"ה פוטרים, ומעיסה היא ששמים קמח על מים רותחים וחליטה זה חמים על קמח, ר' ישמעאל בר' יוסי אמר בשם אביו שבשניהם פטור ויש אומרים שבשניהם חייב, וחכמים מחלקים שאם עשאו באלפס פטור ובתנור חייב ואמר רב יהודה בשם שמואל וכן אמר ר' יהודה או ריב"ל שאין חילוק בין מעיסה לחליטה והפוטור פטור בשניהם והמחייב מחייב בשניהם, וכתוב בברייתא שלחכמים פטור באלפס ולכאורה זה לא כר' יוחנן, והוא יבאר שזה מחלוקת תנאים ששינוי שאין לומר שמעיסה וחליטה יהיו חייבים בחלה כיון שכתוב לחם ואמר ר' יהודה שלחם זה רק מה שאפוי בתנור ולכאורה זה כדברי ת"ק ויש לפרש שלת"ק חייב במעשה אלפס, ור' יהודה בא לומר שרק מה שאפוי בתנור חייב ומעשה אלפס פטור, ויש לדחות שלכו"ע מעשה אלפס פטור ונחלקו אם חזר ואפאו בתנור שלת"ק כיוון שבסוף נאפה בתנור נקרא לחם, ור' יהודה סובר שרק מה שנאפה בתנור מהתחלה חייב, ור"ב מבאר שר' יהודה למד מהפסוק ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד שרק מה שנעשה בתנור אחד מהתחלה נקרא לחם ומה שלא נאפה רק בתנור אינו נקרא לחם, ור"ב ור"י יוסף ישבו אחרי ר' זירא שישב לפני עולא ואמר ר"ב לר"ב זירא שישאל את עולא מה הדין כשהדביק בפנים ואח"כ הרתיח מבחוץ, ואמר ר"ב זירא שהוא יגיד לי שזה מעשה אלפס, אמר לו ר"ב יוסף שאל את עולא מה הדין כשהדביק מבפנים והיה אבוקה כנגדו אמר ר' זירא שהוא יאמר לי שרוב העניים עושים כך.

ר' אסי אומר שלר"מ שמעשר שני ממון גבוה עיסה של מעשר שני פטורה מחלה ולחכמים חייבת,

דף לח מצות של מעשר שני לר"מ לא יוצאים בהם ידי מצה, ולחכמים יוצאים בהם, וכן באתרוג של מעשר שני לר"מ לא יוצאים ולחכמים יוצאים בו, ור"ב פפא מקשה שרק לענין חלה כתוב **עריסותיכם** משלכם ומעשר שני אינו שלכם לר"מ, וכן באתרוג נאמר **ולקחתם לכם** משלכם אך במצה לא כתוב מצתכם, ור"ב אמר ויש שאמרו בשם רב יימר בר שלמיא שכתוב במצה **לחם עוני**, ובחלה כתוב **לחם הארץ** ולומדים גזירה שווה שצריך להיות משלכם, ולכאורה יש להוכיח ממה ששינוי שנחלקו חכמים ור"מ בעיסת מעשר שני, אך לכאורה מוכח משם רק שנחלקו בחלה וזה לא ראייה גמורה שיתבן שרק בחלה נחלקו ולא בשאר דברים שדוקא בחלה כתוב עריסותיכם פעמיים.

ר"ל הסתפק אם יוצא ידי חובת מצה בחלת מעשר שני בירושלים, ולדיה"ג אין ספק שהרי אפילו בחולין של מעשר שני הוא אמר שלא יוצאים במצה, והספק הוא לר"ע שיוצא בחולין של מעשר שני כיון שאם נטמא יש לו היתר בכל מושבות ע"י פדיון אך חלה שאם תיטמא אין לה היתר במושבות, שהרי היא נשרפת וא"כ לא יצא בה, או שכיון שאם לא קרא עליה שם היה לה היתר במושבות בטומאה יוצא בה עכשיו אחר שכבר קרא שם, וללישנא בתרא ודאי יוצא בה שאומרים הואיל ואילו לא קרא על זה שם, והספק הוא בחלה שהופרשה ממה שנלקח מכסף מעשר ולרבנן שסוברים שנפדה בטומאה ודאי יוצא והספק הוא לר' יהודה שאומר שיקבר האם אומרים הואיל ואילו לא לקח מכסף מעשר ולא קרא על זה שם מעשר וזה נקרא ראוי ויוצא בה, או שאומרים הואיל אחד ולא שנים, ור"ב אומר שיוצאים בה כיון ששם מעשר הוא אחד.

לא יוצאים במצה שנעשתה לנזיר ותודה, **עמוד ב** לר"ב לומדים מהפסוק **ושמרתם את המצות** שדוקא מצה המשתמרת לשם מצה יוצאים בה ולא המשתמרת לשם זבח, ור"ב יוסף לומד מהפסוק **שבעת ימים מצות תאכלו** שדוקא מצה שנאכלת ז' ימים ואלו נאכלות רק ליום ולילה, ויש ברייתא כדברי ר"ב שלא יוצאים במצה של לחמי תודה ורקיקי נזיר שכתוב **ושמרתם את המצות** דוקא מצה המשתמרת לשם מצה ולא מה שנעשית לשם זבח, ויש ברייתא כר"ב יוסף שלא יוצאים במצה של לחמי תודה

ורקיקי נזיר שכתוב **שבעת ימים מצות תאכלו** ודוקא מצה הראויה לז' יוצא בה, ולכאורה ניתן ללמוד את זה מלחם עוני מי שנאכל באנינות ולחמי תודה ונזיר נאכלים רק בשמחה, ויש לומר שהתנא הזה סובר כר"ע שדרש כמו שכתוב **עני**, ואין לומר שלא יצא בלחמי תודה כי הן מצה עשירה שר' שמואל בר רב יצחק אמר שרביעית אחת של שמן מתחלקת לכמה חלות, ואין ללמוד ממה שהן לא נאכלות בכל מושבות כמו שר"ל אמר שחלות תודה ורקיקי נזיר נאכלים בנוב וגבעון, ר' אלעאי אמר ששאל את ר"א אם יוצא אדם בחלות תודה ורקיקי נזיר ואמר לי לא שמעתי, ור' יהושע אמר לי שאמרו שחלות תודה ורקיקי נזיר אם עשאו לעצמו לא יוצא ואם עשאו למכור בשוק יוצא, ואמרתי לר"א ואמר לי ברית אכן זה מה שנאמר למשה בסיני, או שאמר בלשון תימה וכי כך נאמר למשה ולא צריך טעם, ור"ב מבאר שכשעושה לשוק הוא עושה על תנאי שאם ימכר ימכר ואם לא הוא עצמו יצא בהם.

דף לט משנה אדם יוצא למרור בחזרת בתמכא חרחבינא עולשין ומרור, בין לחים בין יבשים ולא כבוש או שלוק ומבושל וכולם מצטרפים לכזית, ויוצא ידי חובה גם בקלח שלהם, ויוצא בדמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו, **גמרא** חזרת היא חסה, עולשין זה הינדבי, תמכא זה מה שנקרא תמכא, חרחבינא אמר ר"ל שזה סיב הגדל סביב הדקל, ומרור זה מרירתא, בר קפרא שנה אלו ירקות שיוצאים בהם, עולשין תמכא חרחלין חרחבינין וחזרין, ור' יהודה אומר שיוצא גם בעולשי גינה וחזרת ואמנם שנו את זה ברישא והכוונה בר' יהודה שגם עולשי שדה כעולשי גינה, ור"מ אומר אף מה שנקרא עסוס וטורא ומר ירואר, ור' יוסי אומר שעסוס וטורא הם אחד, ומר הוא ירואר, ואצל שמואל שנו שיוצא ידי חובה בחזרת עולשין תמכא חרחבינים וחרגינים והדרופנים, ור' יהודה הוסיף גם חזרת יולין וחזרת גלין, ור' אלעאי אמר בשם ר"א אף ערקבלים וחיפש בין חביריו אם שמעו כן מר"א ולא מצא, ור"א בן יעקב הודה לדבריו, ור' יהודה אומר שיוצא בכל מה שיש לו שרף בחיתוכו, ור' יוחנן בן ברוקה אומר בכל מה שפניו מכסיפים, ואחרים אומרים שכל ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפים, ואמר ר' יוחנן שיוצא מדברי כולם שיוצא בכל מה שיש לו שרף וגם פניו מכסיפים, ור"ב הונא אמר שהלכה כאחרים, רבינא ראה שרב אחא בר רבא חיפש דוקא מרירתא שאל אותו מדוע דוקא אלו הרי המשנה כתבה חזרת וכן שנו אצל שמואל ור' אושעיא אמר מצוה בחזרת וכמו שאמר רבא שחזרת היא חסה וזה סימן שחם ה' עלינו, ור' יונתן אמר שהמצרים נמשלו למרור שתחילתו רך וסופו קשה כך המצרים תחילה העבידו ברכות ואח"כ בקושי, אמר ר"ב אחא שהוא חוזר בו, ר"ב רחומי הקשה שנאמר שמרור זה מרה של דג, אמר לו אב"י כמו שלומדים מרור ממצה שהיא גידולי קרקע, ומרור אינו הירדוף שכמו שמצה זה מין זרעים כך מרור הוא מין זרעים, ואין לומר שהוא הרזיפו שלומדים כמו שמצה היא ממה שבא בכסף מעשר כך מרור, ואין לומר שמרור זה רק מין אחד כי כתוב **מרורים**, ואין לומר רק מב' מינים שיש ללמוד שכמו שמצה היא מכמה מינים כך מרור בא מכמה מינים. ר"ב אמר שהירקות שיוצאים בהם בפסח ניתן לזרעם יחד בערוגה שאין בהם כלאים ור"ב שואל ששינוי: חזרת וחזרת גלים עולשים ועולשי שדה כרישין וכרישי שדה כוסבר וכוסבר שדה חרדל וחרדל מצרי ודלעת מצרי ורמוצה אינם כלאים זה בזה, ומשמע שדוקא חזרת וחזרת גלים אינם כלאים אך חזרת עם עולשין הם כן כלאים, ואין לומר שהברייתא כתבה את כולם יחד שהרי ר"ב עצמו למד בברייתא הזו ששנו זוגות זוגות, ויש לומר שרב אמר נזרעים בערוגה הכוונה כהלכתן, **עמוד ב** אך גם את זה שינוי כבר בכלאים שערוגה ו' על ו' יכול לזרוע בתוכה ד' זרעונים ד' בכל רוח ואחת באמצע, ויש לומר שמהמשנה יודעים רק על זרעים ואילו בירקות היה צד שאסור שיש להם יותר יניקה קמ"ל שמותר, אך קשה ששינוי שלא זורעים כל מיני זרעים בערוגה אחת, אך ירקות כן זורעים בערוגה אחת, ויש

לומר שהחידוש הוא שמרור אינו מין זרעים, אך זה ברור במשנתנו וכן בברייתא של בר קפרא ושל שמואל שזה מין ירקות, אך יש לומר שיש חידוש במרור שלא נאמר שכיון שסופו להקשות יצטרכו יותר רווח שלא יהיה כלאים, כמו שאמר ר' יוסי שקלח כרוב שהתקשה נותנים לו רווח של בית רובע כיוון שסופו להקשות, קמ"ל שלא צריך יותר רווח במרור.

רב חסדא אומר שרק בקלח יוצאים גם ביבש אך בעלים יוצאים רק בלחים ולא ביבשים, ומה שכתוב בסיפא יוצאים בקלח שלהם משמע שבירישא מדובר גם בעלים, יש לומר שהמשנה מפרשת שרק בקלח יוצאים בין לח בין יבש, ויש ברייתא שלר"מ יוצאים בהם ובקלח שלהם בין לחין בין יבשים, ולחכמים יוצאים רק בלחים ולא ביבשים, ולכו"ע יוצאים בכמושים אך לא כבושים ושלוקים ולא במבושלים, והכלל הוא שמה שיש בו טעם מרור יוצאים בו ומה שלא לא יוצאים בו, ויש לומר שברייתא זו מדברת בקלח, ויש ברייתא שלא יוצאים בכמושים, ואמרו בשם ר"א בר' צדוק שיוצאים בכמושים, ורמי בר חמא הסתפק אם יוצאים במרור של מעשר שני בירושלים, ולר"ע שיוצאים במצת מעשר שני אף שהיא מדאורייתא ודאי יוצאים במרור שהוא מדרבנן, והספק הוא לריה"ג שלא יוצאים במצת שהיא מדאורייתא אך במרור שהוא מדרבנן כן יצאו או שרבנן תקנו כעין דאורייתא ורבא אומר שגם במרור לא יצא.

משנה לא שורים מורסן לתרגולים אבל מותר לחלוט, ואשה לא תשרה מורסן שלוקחת בידה למרחץ אך מותר לה לשפשו בבשרה כשהוא יבש, ולא ילעוס אדם חיטים ויניח על מכתו מפני שהם מחמיצות. **גמרא** שנו בברייתא שאפוי ומבושל וחלוט לא בא לידי חימוץ, ולכאורה מבושל מחמיץ עד שיתבשל, אומר רב פפא שמדובר באפוי שבישלו, ר' יוסי בר' יהודה אומר שקמח שדלף לתוכו כל היום אינו מחמיץ, ואומר רב פפא שזה דוקא כשיריד טיפה אחר טיפה, אצל רב שילא אמרו שמאכל ותיקא מותר, ומה ששנינו שאסור מדובר כשעשוי במים ומלח אך בשמן ומלח מותר.

מר זוטרא אמר שאדם לא ימחה קדירה בקמח של קליות, שמא לא התבשלה כראוי ויבא לידי חימוץ

דף מ ואמר רב יוסף שלא יחלוט שני חיטים יחד שמא אחת תשב בציר של השניה ולא בא עליה רתיחת המים מכל הצדדים והיא באה לידי חימוץ, ואביי אומר שלא יחלוט שני שבלים יחד שמא יצא מים מאחד ויבא לשני ויתחמץ, ורבא אומר שא"כ נחשוש באותה שכולת מצד לצד אלא שלא חוששים לציר השכולת כי זה מי פירות ואינם מחמיצים, ואביי מודה לרבא שלא מחמיצים מהציר שלהם שאביי אומר שכד של קליות כשהוא כפוי מותר ואם הוא זקוף אסור, ורבא מתיר גם כשהכד עומד כי זה מי פירות ואינם מחמיצים. **שנו בברייתא** שאסור לללות שעורים בפסח ואם לתת אסור אם נתבקעו ואם לא נתבקעו מותרים ולר' יוסי יכול לשרותם בחומץ והוא צומתם, ושמואל אמר שאין הלכה כר' יוסי, ומר עוקבא אמר שלא רק בנתבקעו ממש זה חמץ אלא גם כשזה בשיעור שלו היה מניחם על חבית הן היו מתבקעות מאליהן ושמואל אומר שרק בנתבקע ממש יש להחמיר, וכן עשה שמואל אצל בר חשו שהחמיר להם רק במה שהתבקע, ורבא אמר שבעל נפש לא יללות ולכאורה לכולם אסור, אלא רבא התכוון שבעל נפש לא יללות אפילו חיטים שהם קשים, ור"נ אמר שמי ששומע לרבא יאכל לחם מעופש שהרי אצל רב הונא היו לותתים וכן אצל רבא בר אבין היו לותתים, ורבא אמר שאסור לללות ומה שכתוב בברייתא שלא יללות שעורים ומשמע שחיטים מותר, יש לומר שהברייתא אומרת שלא רק חיטים שיש בהם בקעים ונכנסים בהם מים לא לותתים אלא אפילו שעורים שהם חלקים לא יללות, אח"כ אמר רבא שמותר לללות, שכתוב בברייתא שיוצאים בפת נקיה ובפת קיבר ונקיה זה רק אחר לתיתה, ורב פפא הוכיח ממה ששנינו שקמחים וסלתות של נכרים בכפרים טהורים ושל כרכים טמאים, ולכאורה החילוק הוא שבכפרים לא לותתים ובכל זאת זה נקרא סולת, ויש לומר ששל כפרים

הולך על קמח ואחר שיצא רבא אמרו לו מדוע לא הוכיח מדברי ר' זירא בשם ר' ירמיה בשם שמואל שחיטים של מנחות לא לותתים וקורים להם סולת, אחר כך אמר רבא שמצוה לללות שכתוב **ושמרתם את המצות** ואילולא שלותתים מדוע צריך שימור כי שמור של לישא אינו נקרא שימור כמו שאמר רב הונא שיכול למלאות כריסו מבציקות של נכרים ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה, ומשמע שבהתחלה לא כי לא עשו בזה שימור, ולכאורה יכול לעשות שימור מאפיה ואילך אלא שצריך שימור מתחילה בלתייתה, אך יתכן לומר ששם לא עשה שימור כשירד לשלב של שימור, אך כשהגיע לשלב הזה גם שימור של לישא נקרא שימור, ובכ"ז לא חזר בו רבא שהוא אמר שהופכי העומרים יהפכו לשם מצוה אח"כ צריך שימור מתחילה ועד סוף, **עמוד ב** אימו של מר בר רבינא שמרה מהזמן שהביאה חיטים בעריבה.

היה מעשה שספינת חיטים טבעה בנהר חישתא ורבא התיר למכור לנכרים, ושאל רבא בר לואי ששנינו שבגד שאבד בו כלאים לא ימכרנו לנכרי ולא יעשה ממנו מרדעת לחמור ומותר לעשותו תכריכים למת, ומשמע שחששו שימכרנו הנכרי לישראל, אחר כך אמר רבא שימכרו את החיטים לישראל מעט מעט כדי שיגמרנו קודם פסח, לא מוללים קדירה בקמח בפסח והרוצה למלול יתן קמח ואח"כ יתן חומץ, ויש אומרים שיכול לתת חומץ ואח"כ קמח, ורב חסדא אומר שהיש אומרים זה דעת ר' יהודה שכתוב במשנה שאלפס וקדירה שהעבירם רותחים מהאש לא יתן תבלין לתוכם, אך נותן לתוך קערה או תמחוי ור' יהודה מתיר לתת לכל, חוץ ממה שיש בו חומץ וציר, שחומץ מבשל גם כשנתנו קודם, ורב חסדא לא העמיד את זה כר' יוסי שאומר שחומץ צומתן, שיתכן שר' יוסי הקל כמו שהן ולא בתערובת, ועולא אומר שאסור בין כשהחומץ קדם לקמח בין שהקמח קדם, כמו שאומרים לנזיר לך סביב ולא תתקרב לכרם, רב פפא התיר לאופים של ריש גלותא למחות קדירה בקמח קליות, ורבא אמר שקשה להתיר כך במקום שמצוים עבדים שיזלזלו יותר, וללישנא בתרא רבא עצמו המחה קדירות בקמח קליות.

משנה לת"ק אסור לתת קמח לתוך חרוסת או חרדל ואם נתן יאכל מיד, ור"מ אסור, אסור לבשל פסח במשקים ומי פירות אך מותר לסוך ולהטביל בהם כשאוכלו, מים שמשמש בהם הנחתום ישפכו שהם מחמיצים, **גמרא** רב כהנא אומר שת"ק ור"מ נחלקו דוקא בנתן לתוך חרדל אך לחרוסת ישרף מיד, וכן שנינו שלתוך חרוסת ישרף מיד ונחלקו בנתן לתוך החרדל, ושמואל אמר שהלכה כחכמים, ור"נ בר יצחק אמר לרב הונא בר רב יהודה

דף מא האם ידוע לך אם חלקו גם בחרוסת או רק בחרדל, והנ"מ היא כרב כהנא שסבר שלא חלקו בנתן לחרוסת, אמר לו אני סובר כמותו ולחכמים מותר גם בחרוסת, ורב אשי אומר שמסתבר כר' יוסי, שמואל אמר שאין הלכה כר' יוסי ומשמע שלא מצמת אך הוא מחמץ, ויש לומר שגם אינו מצמת ולא מחמיץ.

שנו בברייתא שנאמר בפסח **ובשל מבושל במים**, והמבושל בשאר משקים לומדים ממים שאינם מפייגים טעם הבשר ובכ"ז אסרה התורה ק"ו שאר משקים, ורבי לומד שאר משקים מהפסוק **ובשל מבושל** מכל מקום, והנ"מ ביניהם בצלי קידר שאין בו הפגת טעם אך הוא נקרא בישול, ורבנן למדו **מובשל מבושל** למה ששנינו שאם בשלו ואח"כ צלאו או צלאו ואח"כ בישלו חייב וצלאו ואח"כ בישלו אף שנצלה קודם נאסר לדעת ר' יוסי, ששנינו שר"מ סובר שיוצאים ידי מצה ברקיק שרוי ומבושל כשלא נימוח ולר' יוסי יוצא רק בשרוי ולא במבושל אף אם לא נימוח, עולא אומר שגם לר"מ צלוי שבישלו אח"כ נאסר שיש יתור בפסוק **ובשל מבושל**, צלוי מאד לא נאסר שכתוב **אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל** דוקא נא או מבושל אסור ולא צלוי מאד כשעשאו חרוך, אכל כזית חי אינו חייב, שרק נא

ומבושל חייב ולא חי אך זה אסור מהפסוק **כי אם צלי אש** ונא הוא מה שקוראים אצל הפרסיים אברנים.

רב חסדא אומר שאף שהמבשל בחמי טבריה בשבת פטור אך המבשל פסח בחמי טבריה חייב, ולכאורה קשה שאם בשבת נחשב רק בישול בתולדות אש, א"כ לא יחשב בישול גם לענין פסח, ורבא מבארר שהוא עבר על **כי אם צלי אש**, וכן שנה להדיא רב חייא בר רב נתן שכך אמר רב חסדא שבפסח עובר על **כי אם צלי אש**, **עמוד ב** רבא אומר שאכלו נא לוקה ב' ומבושל לוקה ב' ואם אכל נא ומבושל לוקה ג' ולאביי לא לוקים על לאו שבכללות ולוקה רק אחד, וללישנא בתרא אפילו אחד לא לוקה כי הלאו אינו מיוחד כמו הלאו של חסימה, וכן נחלקו בניזיר שלרבא אכל זג לוקה ב' וכן אכל חרצן לוקה ב' ולאביי לא לוקים על לאו שבכללות וחייב רק אחד, וללישנא בתרא גם על אחד לא לוקה שזה לא מיוחד כלאו של חסימה.

שנו בברייתא שאם אכל כזית נא מבעוד יום פטור ואם אכל כזית נא אחר חשיכה חייב, ואם אכל כזית צלי מבעוד יום לא פסל עצמו מהחבורה אך אם אכל משחשיכה פסל עצמו מהחבורה כמו האוכל במקום אחר, ובברייתא שנינו שלכאורה יש ללמוד מק"ו שאכל נא מבעוד יום שילקה שאם חייב בשעה של אכילת צלי ק"ו שחייב כשעדיין לא אוכלים צלי, או שנאמר שבאמת לוקה רק בשעה שלא אוכלים צלי אך בשעה שאוכלים צלי פטור שהרי הותר לאכלו צלי, אומר הפסוק **ובשל מבושל כי אם צלי אש** לומר שרק בשעה שאוכלו צלי אש לוקה על בשל מבושל, ורבי לומד שהתורה יכלה לכתוב **בשל** אך היה משמע שרק בבישול משחשיכה יהיה חייב ואם בישלו מבעוד יום לומדים שחייב מהמילה מבושל, ולכאורה רבי למד לעיל מהיתור הזה לאסור אף צלי קידר ושאר משקים, ויש ללמוד ממה שיכלה התורה לכתוב בשל או מבושל מבושל, וכתוב בשל מבושל לדרוש בישל בשאר משקים, וגם בישלו מבעוד יום.

שנו בברייתא שאם אכל כזית צלי מבעוד יום חייב וכן אם אכל כזית נא משחשיכה, ולכאורה משמע שכמו ש**נא** הוא בלאו כך צלי מבעוד יום בלאו, שכתוב **ואכלו את הבשר בלילה הזה** דוקא בלילה ולא ביום, אך לכאורה הוא לאו הבא מכלל עשה שהוא כעשה

דף מב רב חסדא אומר שזה כר' יהודה, שכתוב **שור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו**, ולמדו בברייתא אותו אתה מתפס לבודק הבית ולא תמימים, והמתפס תמימים לבודק הבית עובר בעשה, ולא לומדים ממה שכתוב **וידבר ה' אל משה לאמר** מלמד על כל הפרשה שהיא בלאו דברי ר' יהודה, ורבי שאל את בר קפרא איך לומדים לאו מלאמר אמר לו שדורשים לאמר לאו אמור.

יש דיעה שאת מי שימוש של נחתום ישפוך במקום מדרון ולא במקום שנקווה באשבורן, ויש ברייתא ששופכים במקום אשבורן ומדובר במעט מים שלא נאספים שם אך מים רבים שופכים רק במדרון, רב יהודה אמר שאשה תלוש רק במים שלנו ורב מתנה דרש את זה בעיר פפוניה והגיעו כולם עם חביותיהם ובקשו ממנו מים אמר להם אני התכוונתי למים ששכבו בלילה.

רבא אמר שאשה לא תלוש בחמה ולא בחמי חמה ולא במים שנגרפו ממיחם, ולא תגביה ידה מהתנור עד שתגמור את כל הפת וצריכה ב' כלים אחת שמקטפת בו ואחת שמצננת ידיה, ואם עברה ולשה בחמים למר זוטרא מותר ולרב אשי אסור ומר זוטרא הוכיח ממה שכתוב שלא לותתים שעורים בפסח ואם לתת אם נתבקעו אסורים לא נתבקעו מותרים, ורב אשי דוחה שזה נאמר רק בלתינה ולא בחמין שהם לא נארגו באריגה אחת.

פרק אלו עוברין

משנה אלו עוברים בפסח על כל יראה כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי וכן זומן של צבעים ועמילן של טבחים וקולן של סופרים ור"א סובר שגם תכשיטי נשים וכל דבר שהוא ממין דגן עובר עליו בלאו ואין ענוש עליו כרת. **גמרא** נאמרו ג' דברים בכותח הבבלי שמטמטם הלב ומסמא

העינים ומחליש את הגוף, מטמטם הלב בגלל מי פסולת החלב, מסמא העינים בגלל המלח שבו ומחליש הגוף בגלל הפת המעופשת בו, ג' דברים מרבים זבל וכופפים הקומה ונוטלים אחד מה' מאות מאור עיניו של אדם, פת קיבר שיכר חדש וירק חי וג' דברים ממעטים את הזבל וזוקפים את הקומה ומאירים את העינים פת נקיה בשר שמן ויין ישן, **עמוד ב** פת נקיה של סולת בשר של עז שלא ילדה, יין ישן שהוא עתיק מאד, ומה שטוב לדבר אחד לא טוב לאחר חוץ מזנוגיל לח ופלפל ארוך ופת נקיה ובשר שמן ויין ישן שהם טובים לכל הגוף.

בשכר המדי מטילים מי שעורים ובחומץ האדומי נותנים שעורים, ואמר ר"נ בר יצחק שבתחילה כשהיו מביאים נסכים מיהודה היה היין טוב ולא היה מחמץ כל עוד לא נתנו בו שעורים, וזה היה נקרא חומץ ואחר החורבן היין של אדומיים אינו מחמץ עד שנותנים בו שעורים ולכן קוראים לו חומץ האדומי ומתקיים בזה הפסוק **אמלאה החרבה** שאם ירושלים מליאה צור חריבה ואם מלאה צור חריבה ירושלים, ור"נ בר יצחק למד מהפסוק **ולאם מלאום יאמץ**, ואמר ר' יהודה שביהודה בראשונה הלוקח חומץ מעם הארץ אינו צריך לעשר כי הוא בא רק מתמד, ויין ממש לא החמץ ואחר שנחלש היין הלוקח חומץ מעם הארץ צריך לעשר כי הוא בא מיין, ומשמע שר' יהודה סובר שתמד אינו צריך לעשר אך קשה ששנינו שהמתמד ונתן מים ויצא באותה מידה פטור ור' יהודה מחייב כי יצא יין, יש לומר שבאמת ר' יהודה מחייב תמד אך עמי הארץ לא נחשדו לא לעשר מתמד, וללישנא בתרא נחשדו, אך יש לחלק בין חומץ של שמרים שחייב במעשר לחומץ של חרצנים שפטור שזה רק קיוהא של פרי.

זיתום המצרי, לרב יוסף הוא שליש שעורים שליש כורכום ושלש מלח ורב פפא מוציא שעורים ומכניס חיטים והסימן לכך הוא סיסני שרב יוסף שס' בשמו אומר שעורים, ושורים וקולים וטוחנים את הכל יחד, ושותים מפסח עד עצרת, והוא מרפה את העצור בנקביו, והוא עוצר את הרפוי, והוא סכנה לאשה מעוברת ולחולה.

זומן של צבעים הוא מי סובין שצובעים בהם באדום, ועמילן של טבחים הוא פת שלא הביאה שליש שמניחה על קדירה והיא שואבת את הזוהמא, קולן של סופרים בבבל הסבירו דבק של רצענים, ורב שימי מחזנאה אמר שזה מה שטופלות בנות העשירים בסולת ומשאירות לבני עניים, אך לפי זה קשה מה ששנה ר' חייא שבמשנה יש ד' מיני מדינה וג' מיני אומנות ואם זה טיפול של בנות העשירים א"כ זה לא אומנות ומה שלא קוראים לזה קולן של רצענים שגם הסופרים מדבקים בו את ניירותיהם.

ר"א אומר אף תכשיטי נשים, אין הכוונה תכשיטים ממש שאין סיבה לאסרם אלא הכוונה לטיפול הנשים,